

کشت زعفران گلخانه‌ای

گردآوری: نجمه توکلی

دانشجوی دکتری مهندسی مکانیزاسیون کشاورزی- گرایش انرژی، پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران
n.tavakoli@ut.ac.ir

به دلیل بحران آبی که در کشور ما وجود دارد، کشت گلخانه‌ای به خاطر مصرف کم آب، از بهترین روش‌ها برای کشت در راستای مدیریت مصرف آب است. در نوع کشت گلخانه‌ای زعفران، به دلیل استفاده از پیاز درشت و مرغوب و بدون بیماری و نگهداری در بهترین شرایط دمایی و محیطی، بازدهی محصول نسبت به روش کشت سنتی بسیار بالاتر است؛ همچنین این نوع کشت نوین را می‌توان در فضای محدود، به صورت طبقاتی انجام داد و نیاز به زیرکشت بردن اراضی بسیار نیست. بنابر این در این مقاله انواع روش‌های کشت گلخانه‌ای زعفران و مزومات آن را مورد بررسی قرار داده‌ایم.

کشت زعفران گلخانه‌ای

کشت زعفران به روش
هوایکست

کشت زعفران گلخانه‌ای

با توجه به استقبال کشورهای دیگر در زمینه کشت این محصول، کشاورزان ایرانی باید علاوه بر توجه به کیفیت مطلوب و بسته‌بندی عالی و رعایت اصول بهداشتی، بازارهای مصرف داخلی و خارجی را تسخیر نمایند. این محصول بسیار سودآور است، به طوری که در جهان به طلای سرخ معروف است.

مقدمات کشت گلخانه‌ای زعفران

اولین گام، انتخاب روش کشت گلخانه‌ای زعفران است. برای کشت زعفران، چندین راه متنوع پیش روی شماست که شما می‌توانید با در نظر گرفتن موقعیت و شرایط خود به انتخاب یکی از آن‌ها بپردازید:

کشت آبروپونیک یا هواکشت

یکی از روش‌های کشت زعفران، کشت آبروپونیک یا هواکشت است. در این روش، زمین کشاورزی و خاک برای پرورش محصول نیاز ندارید. در این روش ریشه گیاهان در هوا معلق هستند و مواد مغذی به طور متداوم از طریق اسپری کردن آب و مواد معدنی به آن می‌رسند.

این روش همچنین گزینه مناسبی برای پرورش گیاهانی از جمله انواع سبزی‌ها است و در آن نیازی به تهیه گلدان‌های ویژه و همچنین تعویض آن‌ها نیست. در این روش تمام مراحل رساندن مواد غذایی به گیاه، تنها از طریق رطوبت محیط تهیه می‌شود و نباید هیچ‌گونه تماس مستقیم با آب داشته باشد.

اگر بین گیاه و آب رابطه مستقیم برقرار شود، ممکن است باعث بروز مشکلاتی از جمله پوسیدگی پیاز و همچنین باعث انتقال بیماری شود. یکی از مزایای این روش، این است که می‌توان از کمترین فضای زمین، با استفاده از روش طبقه‌بندی گیاهان، بیشترین استفاده را برداشت.

کشت هیدروپونیک یا آب کشت

روش بعدی کشت، روش کشت هیدروپونیکی یا آب کشت است. واژه هیدروپونیک به معنی کار با آب است.

این روش از لحاظ هزینه اولیه مشابه سایر روش‌های بسترسازی است اما راندمان کشت و تولید محصول را تا حدود ۳۰ درصد افزایش می‌دهد و همچنین با توجه به

زعفران یکی از گران‌بهاترین ادویه‌ها است که همه آن را می‌شناسیم، با گذشت زمان و بیشتر شدن سطح زیر کشت زعفران، این گیاه بالرزش باز هم جایگاه خود را حفظ کرده و حرف اول را می‌زند.

از آنجایی که کشت زعفران ارزش بالایی برای هر کشوری دارد، به طوری که با کشت زعفران ارزش افزوده بالا و سود بالایی از صادرات آن نصیب تولیدکننده می‌شود، امروزه کشورهای پیشرفته به دنبال این هستند که بتوانند زعفران را در کشورهای خود پرورش دهند و به این سود بالا دست یابند. یکی از این کشورها چین است که بهشت به دنبال دستیابی به کشت این گیاه بازارش است. به همین دلیل است که استفاده از روش‌های صنعتی و مدرن از قبیل سامانه‌های گلخانه‌ای و سامانه‌های آب کشت (هیدروپونیک) افزایش قابل توجهی یافته است. از بزرگترین مزیت‌های کشت گلخانه‌ای و هیدروپونیک، استفاده از حداکثر فضا و سطح زیر کشت به سبب طبقاتی بودن و تراکم کشت بالاست که باعث شده است بتوان در روش کشت هیدروپونیک اگر مساحت زمین کشت به طور مثال سه هزار متر مربع باشد، بتوانید به اندازه ده هزار متر مربع از آن استفاده کنید و علاوه بر این افزایش سطح کشت، میزان تولید نیز به طرز چشمگیری افزایش خواهد داشت که این میزان حدود هفت برابر کشت معمولی است.

زعفران، این طلای سرخ، یکی از گیاهان معطری است که گرده آن مانند گرده دیگر گیاهان است اما از نظر خواص درمانی و همچنین از لحاظ طعم و رنگ مطبوع با دیگر گیاهان کاملاً متفاوت است.

علاوه بر مصرف غذایی که مدت میدی است در آشپزی و سفره بسیاری از مردم جهان حضور چشمگیری دارد، از نظر اقتصادی نیز در جهان از رتبه بالایی برخوردار است به طوری که اخیراً علاوه بر ایران، در کشورهای دیگر از جمله چین و امارات نیز کشت می‌شود. این محصول در اکثر نقاط ایران کاشته شده و مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرد.

با توجه به کمبود آب در آن ناحیه به دنبال محصولاتی می‌رود که نیاز کمتری به آب دارند و زعفران در رأس این گیاهان است که علاوه بر مصرف کم آب، درآمد زیادی دارد و این خطر بزرگی برای آینده ما است. چین برای اینکه بازار آینده تولیدات خود را داشته باشد، در ابتدا زعفران فراوانی را از ما خریداری می‌کند و سپس آن‌ها را به نام خود در دنیا به فروش می‌رساند؛ در ماههای اخیر حدود دههای این زعفران ایران توسط چینی‌ها خریداری شده و این کار توسط افغانستان هم انجام می‌شود. این کشورها زعفران ما را بسته‌بندی می‌کنند و به نام کشور خودشان صادر می‌کنند تا روزی که به تولید انبوه زعفران برسند، بازارهای خود را داشته باشند و این‌ها خطراتی است که زعفران ایران را تهدید می‌کنند.

با توجه به اینکه تجار ما در همه جای بازار جهانی رسوخ کرده‌اند و برندهای آن‌ها شناخته‌شده است، اگر بتوانیم زعفرانی هم قیمت با چین و افغانستان ارائه دهیم، شکست نمی‌خوریم اما اگر محصول ما گران باشد، خریدار به زعفران ارزان‌تر توجه می‌کند و آن را خریداری می‌کند.

ما باید زعفران را رقابت‌پذیر کنیم و این کار با افزایش راندمان و عملکرد در کشاورزی محقق می‌شود. برای این موضوع راه حل ارائه شده و در مجلس تصویب شده و تنها باید بودجه آن به سازمان جهاد کشاورزی برسد تا در روستاهای هزینه کند و با برگزاری کلاس‌های متعدد و ایجاد مزارع نمونه، کشاورزان را با نحوه رسیدن به عملکردهای بالا آشنا کند.

با توجه به خشکسالی‌هایی که در پیش داریم، قنات‌ها و رودخانه‌ها رو به خشک شدن هستند و چاه‌ها به سنگبستر می‌رسند و ما در آینده آب کافی در روستاهای خراسان رضوی و جنوبی نخواهیم داشت و احتمال کنار گذاشتن کشت محصولاتی همچون چغندر و پنبه و حتی گندم توسط کشاورزان وجود دارد و تمایل آن‌ها به تولید زعفران افزایش می‌یابد. زعفران آخرین

ثابت بودن هزینه‌هایی که برای سرمایش و گرمایش مصرف می‌شوند، مقدار سود خالص بیشتر می‌شود. در این روش ریشه گیاه باید یا در هوای فوق العاده مرتبط یا در آب و یا در بعضی مواد جامد (غیر از خاک) که رطوبت را به مقدار بالا در خود ذخیره می‌کنند، نگهداری شوند. در روش هیدرопونیک، آب موجود در اطراف ریشه، مواد مغذی و اکسیژن را به گیاه می‌رساند.

طرح کشت گلخانه‌ای زعفران برای اولین بار در کشور چین، منطقه خودمختار تبت در سال ۲۰۰۶ توسط جوان چینی به نام آقای بن که تحصیلات خود را در رشته کشاورزی به اتمام رسانیده بود، برای نخستین بار در جهان اجرای شد.

در حال حاضر این سامانه علاوه بر چین در کشور امارات هم در حال انجام است زیرا این کشور به اندازه ایران زمین کافی برای کشت زعفران را ندارد اما چین و افغانستان خطر بزرگی برای محصولات ما به شمار می‌روند؛ افغانستان که هم مرز ماست، پیاز زعفران را به طور قاچاق به کشور خود وارد می‌کند و چون نیروی کار در آنجا ارزان است اگر به تولید بالا برسد، رقیب بسیار قدری برای ایران خواهد شد و این موضوع در مورد چین هم صدق می‌کند؛ در چین به دلیل جمعیت زیادی که دارد، دستمزد کارگر پایین است. این کشور روی اقتصاد جهانی دست گذاشته و وارد هر مقوله‌ای که می‌شود، به دلیل تولید جنس ارزان موفق می‌شود.

باید فراموش کنیم که زعفران مثل پیچ و مهره و کالاهای نامرغوبی که از چین می‌آید نیست بلکه دارای خصوصیات دارویی، غذایی و رنگی است، اما وقتی به صورت ارزان تولید شود در بازار جهانی می‌تواند به رقیبی بسیار قدر تبدیل شود؛ بنابراین زعفرانی که در چین تولید شود خطر بزرگی برای ایران است.

چین منطقه ترکستان شرقی قدیم را تصاحب کرده و بخشی از جمعیت خود را به آنجا منتقل می‌کند و

میزان طعم کلاله است. در روش نوین گلخانه‌ای ما از این مشکل مبراً شده‌ایم که این نیز خود باعث کیفیت بسیار بالا در کلاله می‌شود و با درنظرگرفتن نیاز و رقابت در بازار جهانی و ریزبینی کشورهای برنده‌پسند، این امر بسیار مهم است. برداشت زعفران با این کیفیت در بازار جهانی دارای ارزش بالا بوده و چند برابر زعفران‌های دیگر قیمت دارد.

در حال حاضر بهداشت یکی از مسائل مهم در بین جوامع است. در نوع کشت سنتی، گل زعفران به خاطر قرارگرفتن در محیط نامناسب و تماس با خاک و کود حیوانی و غیره، دارای بهداشت مناسب نیست. در روش کشت گلخانه‌ای، محیطی بسیار مناسب و بهداشتی و به دور از هر نوع آلودگی، برگ برنده دیگری در مقایسه با کشت سنتی دارد.

در روش سنتی، پیاز به مدت بسیار طولانی و چندین سال و به دور از دید و دسترسی در زیر خاک دفن شده که موجب افزایش بیماری در پیاز و خاک می‌شود ولی در کشت نوین، پیاز در دسترس بوده و مراقبت‌های لازم به راحتی و سهولت انجام می‌شود.

در حال حاضر با مشکل بیکاری در کشور به دلیل خشکسالی و ... مواجه هستیم؛ کشت نوین زعفران باعث به کارگیری نیروی کار بیشتر و اشتغال‌زایی در کشور می‌شود که خود امری ضروری و بسیار مفید است.

همچنین این نوع کشت نوین را می‌توان در فضای محدود، به صورت طبقاتی انجام داد و نیاز به زیرکشت بردن اراضی بسیار نیست.

پناهگاه روستاییان و آخرین سنگر استقرار روستاییان خراسان‌های رضوی و جنوبی است و باید آن را حفظ کنیم.

کشت زعفران به چه آبوهوایی نیاز دارد؟

با توجه به اینکه زعفران در گروه گیاهان گرم‌سیری قرار می‌گیرد، آبوهوای مناسب جهت پرورش آن، مناطقی است که تابستانی گرم و خشک دارند و آبوهوای آن‌ها در زمستان و پاییز، معتدل و ملایم باشد. این مناطق، مناطق استاندارد جهت کشت زعفران هستند. البته ممکن است که آبوهوای گفته‌شده در همه شرایط یکسان نباشد؛ یعنی ممکن است گیاه زعفران خود را با محیط ناسازگار تطبیق دهد و رشد خوبی در یک منطقه با شرایط غیراستاندارد داشته باشد که البته در اینجا هدف ما کشت زعفران در گلخانه است، کشت زعفران در مزرعه نیازمند آبوهوایی است که با آن سازگاری داشته باشد که در صورتی که شما برای کشت زعفران روش کشت در گلخانه را انتخاب کنید، به راحتی می‌توانید دمای هوای گلخانه را تنظیم کنید. به این دلیل است که امروزه کشت‌های گلخانه‌ای نسبت به کشت در فضای باز، بهتر و از لحاظ میزان بازدهی، تولید بیشتری دارد.

چرا باید زعفران را در گلخانه کشت کنیم؟

دلیل افزایش کشت زعفران، خشکسالی‌های منطقه‌ای است که موجب شده کشاورزان از کشت محصولی که نیاز به آب فراوان دارد به کشت زعفران که نیاز به آب کمتری دارد روی آوردند.

متأسفانه به دلیل بحران آبی که در کشور م وجود دارد، این نوع کشت به خاطر مصرف کم آب، بهترین روش برای کشت در راستای مدیریت مصرف آب است. در نوع کشت گلخانه‌ای، به دلیل استفاده از پیاز درشت و مرغوب و بدون بیماری و نگهداری در بهترین شرایط دمایی و محیطی، بازدهی محصول نسبت به روش کشت سنتی بسیار بالاتر است.

در کشت سنتی، کلاله گل در معرض برخورد با نور آفتاب بوده که باعث از بین رفتن عطر، قدرت رنگدهی و